

**WIITAATISIIMITIWIN MAAMIINWAHCIKEWIN
ONAAHKONIKEWIN**

TAHSO AHKI TIPAACIMOOWIN

**KAAKII OSHIHTOOC
MANITOBA INDIGENOUS AND MUNICIPAL RELATIONS**

Saakipakaawikiisih, 2017

[left intentionally blank]

Kaa tahkwaak tipaacimoowin: Wiitaatsiwi Maamiinwahcikewin ohomaa Manitoba

“Wiitaatsiwi Maamiinwahcikewin” ihiwe kaa icikaatek kwayahk ciwiiciiwitinaaniwank anishininiikaank miina wemihtikooshiinaank ci oncisek tepakenimitiwin, ci nihsitawinikaatekin masinahotisiwinan, ci kanoocikaatekin kiikehiwewinan miina ci onahcikaatekin kahkina kewinci minosec. Ohoweniwan tash okimaawiwiniw opiminishahaanan kwayahk ci maamiinonikec:

Kitenimiwewin: Maamiinwahcikewin ishi kanawaapancikaate ci kitenimintwaa kaashi minsiwesiwaac miina kaashi pahpeshikowaac. Kitenimiwewin wincise kaashi kikeniminc miina kaashi nihsitocikaatenik opiinaatsiwiwiniwaa anishininiwak miina otishikiishwewin niwaa, otinaatsiwiwiniwaa, otishicikewiniwaa miina otoonaahkonikewihcikewiniwaa.

Naasihkaakewin: Maamiinwahcikewin oncihse kaa naasihkawinc anishinini kaashi minsiwesic miina kaashi pahpeshikooc.

Nihsitohtaakewin: Maamiinwahcikewin oncihse kaa kakwe nihsitohcikaatek weshkac miina noonkom kaa ishi wiiciiwitiwaac anishininiwak miina wemihtikooshiwak miina kaashi pakohsenimiwaac anishininiwak kaashi minsiwesiwaac miina kaashi pahpeshikowaac.

Wahkawiwin: Maamiinwahcikewin awashime wiicicikaate kaa naakwahk miina kaa mino wiicihiwemakahk noonkom miina niikaan keshi wiitaatsiimaac anishinini wemihti kooshiwan.

Tipaatotek Wiitaatsiimitiwin

Anishinini miina Otenaa Wiiciiwitiwin opakitinaan Niisho Ahkiiwi tipaacimoowin Manitoba wiitaatsiimitiwin kaa anohkaatek. Ohowe tipaacimoowin niswayekan; Nakacikewinan kaashi kanoocikaatekin, Niikaan pimaatsiwin maamiinwahcikewin miina Niikaan inaapiwin. Naasikaa kewin Anishininiikaank kaashi minsiwesic miina kaashi paahpeshikoc wii kikininaawak Manitoba kaawii miinwahcikec ihimaa ota maayaam, Niikaan Maamiinwahcikewin – Maamiinwahcikaate kin Wiiciiwitiwinan.

Mishiin kaa wiitanohkiimaac onahcikewinan, Okimaa ohowe wii ishicike:

1. Anohkaatekin Nakacikewinan – Manitoba anohkii ekakwe miinwahtoooc kaa ishi ekaa mino wiiciiwaac wemihtikooshi Anishininiwan opimaatsiwininiink, okimaawinink miina anohkiiwinink miina opimoowicikewinink. Ninkii piwiitanohkiimaamin mishiin wiicihiwewinan miina onahcikewi nan kaa pimoowitoowaac ekii anohkaatekin noontesewinan ohowe nehke:

a. Apinoonciishish Kanawencikewin miina Tipencikewin – ohomaa Manitoba, on saam mishiin okimaan kaa kanawenimikoowaac apinoonciishishak anishininiwi wak. Mii tash mishiin Anishinini otipencikewinan enaatsiwaac miina ewincisenik Wemihtikooshi kaakii pitako Okimaahkantawaac Anishininiwan, kaakii maci ish koonihaac miina kaakii wanaapitamawaac otanishininiwaatsiwininiin. Manitoba owiitanohkiimaan apinoonciishishan miina otipenimikoowinink ewii kakwe kipi tinank mahkantwewinini.

b. Miinwahcikaatek Ahkosiwi Wiicihiwewin – Wemihtikooshiwi Okimaahkancike win miina maci ishoonihiwewin kii kici wanaapicikemakan anishininiwi ompikinaa wahson miina kaashi kanawenimaac oniicaanishishan. Manitoba owii wiicihaan anish ininiwan otipencikewininiink ci mino ayaanic, omaamaamaan miina opepiiminiin ci aapacihtoooc otipencikewin miina omino pimaatsiwi wiicihiwewinan. Manitoba owii cihaan apinoonciishishan miina kaa kiishikinic awiyan kaa kii maahkishkaakonic omaamaaniin kaakii minihkwenic mekwaac kaa kikishkaawahsonic (FASD) ekaa ci nasawihsec okimaawinink awanenan ketipahaminic owiicihikoowin miina ekaa ci pa pecihsenik owiicihikoowiniwaa apinoonciishishak kaa maahkisiwaac.

c. Onaahkonikewin Miinwahcikewin – Mishiin kaa kipahwintwaa Anishininiwak, Aa pihta okosisaanak miina Wahsa Kiiwetinoonk Anishininiwak onciisisewak wemihtikoo shiwan kaa okimaahkantaakoowac, kaye kaa inishkaakoowaac maci ishkooniwin miina niikaan inawemaakanak kaani aahkosishkaakoowaac. Manitoba owii wiicihaan aanihkoopitaakanan kaa aahkosishkaakonic maci ishkooniwinini kaye omamaaniin, kaa mamaaniikantawintwaa miina otipencikewiniwaa. Niwiitanohkiimaamin apiwinak eyishiwitamawintwaa aapacihtaakanan miina wiicihiwewinan omamaaniik, kaa mii kaanintwaa, tipencikewinak, miina apiwinak ciwiichintwaa onontesewiniwaank. Nin toonaahkonikwininaan miina wiicihiwewin kaa maawantoonamaank kaa winci nisitawentamaank ishisewin kaye nintoonci wiicihaamin kaa miikaanintwaa miina otipencikewiniwaa.

d. Wiicihintwaa Otishkooniik miina Otipencikewiniwaa Kihkiwahamaakewinink – Manitoba owii wiicihaan kaakii macipinaac Anishininiwan ekaa kaakii onci kiishi tonic otishkooniwininiin. Kaa pwaanawihitoowaac otishkooniwininiwaa Anishinini wak, Aapihtawikosisaanak miina kotak

oshkaatisak onciseni kitimaakisiwinink, kaa maci waahkaahikanec miina moonshak kaa aahkosc kaye tipencikewi miikaasowin.

- e. **Kihkinwahamaakewin miina Anohkiiwi Wiichiwewin** – Manitoba owii wiichihaan kaa kii macipicikaateninik Anishininiwan aasha kaa kiishi nitaawikinic. Macisacikaa teni kekii anohkiiwaapan miina otoontisiwiniwaa otishkoniik miina niikaan keni pimaatisiwaac. Mishiin niwiitanohkiimaamin onahcikewinak ekihkinwahamawin twaa miina kewintanohkiiwaac oshkaatisak miina aasha kaa kiishi nihtaawikiwaac minsiwe Manitoba.

- 2 Niikaan ciishi Maamiinwahcikenaaniwank** - Wiitaatsiimitiwink Maamiinwahcikewin Onaahkonikewin okihkentaan Manitoba ehatek anishininiwiyahkiink. Onaahkonikewin kaye onisitawentaan Manitoba ekii piminosec kaye kiyaapic noonkom weshkac kaa winci piwiiciiwaac miina masinawitisoowinink Anishininiwan. Manitoba kaye onisitawi naan Anishininiwan mishtahi ekii pi mamaaniikantawaac ohomaa akaamahkiink kaa kii pitakoshink. Onaahkonikewinink nintoonci nisitawinaamin maamiinwahcikewin Anishin nini okihtenimitiwink ciwincii makahk miina otaanank opiinaatisiwiniwaank, otishi kiishwewiniwaa miina otinaatisiwiniwaa kaye maamiinwahcikewin ci aapatahk ci kanoocikaatek Okimaahkancikewin.

Kaawin mohciwaak kikiishitoosiimin Maamiinwahcikewin. Ni pakitinitisomin ci tepina maank Maamiinwahcikewin ci naasihkawintwaa Anishininiwak. Niwii ihkitomin Maamiin wahcikewin aasha kii maacise ekaa mashi onaahkonikewin kaa ahtek miina mii piko kaa wiiyishi pimanohkaatamaank ekaa mashi kaa kiishi onahtooyaank kaawii ishicikeyaank. Manitoba owiitanohkiimaan mishiin onahcikewinan, ohowe wiiyishi Maamiinwahcike:

- A. **Maamiinwahsinc Apinoonciishish miina Otipenimikoowin** – Maci ishkooniwin o kii otaahpinaan mishiin Apinoonciishishan, otipenimikoowiniinink oncita ewii macipitooc otishikiishwewiniin, otinaatisiwiniin, onaahkonikewinan, miina omashkawisiwiniin. Mishiin apinoonciishishak otooyaasiwaank, omaamitonen cikaniwaank, miina kii pishikwaacihaawak. Naanta kaye, apinoonciishishak kii poo ni pimaatisiwak ishkooniwikamikoonk ekocaanimentamihintwaa inawemaaka nak. Manitoba owiichihaan cikikienic inawemaakanan cikihkentaminic aaniinihi ahpin kaakii ishisenic oniicaanishishiniin.

Manitoba onisitawinaan Anishininiikwen miina apinoonciishishan kwayahk ci kanawenimiinc miina kecinaac ekaa cimiikaaniminc miina ci pahkaanenimiminc. Ni pakitinitisomin ci anohkaatenik kaa miikaanintwaa ihkwewak miina oshkiniiki kwek, ahaweniwak ota maawac kaa wanihintwaa miina kaa nisintwaa ihkwewak miina oshkiniikihkwek (MMIWG) ohomaa Manitoba.

- b. Kiiwe Otaahpinikaatek Anishininiwiwin Ishikiishwewin, Inaatisiwin, Kehte ishickewinan –** Manitoba owii wiicihaan Anishininwan cikiwe pimaacihtoonic, miina ci maacii apacihtoonic ishikiishwewin, inaatisiwin, miina kehte ishickewin an. Wemihtikooshiwi Okimaahkancikewin miina maci ishkoonihiwewin okii maci sahaan mishiin otishkoniin miina niikaan keni pimaatisinic Anishininiwan, Aapihta Okosisaanak, miina Waahsa Kiiwetinoonk Anishininiwak. Ni nisitawinaamin ishi kiishwewin, inaatisiwin, miina kehte ishickewinan ekiciinentaakwahkin wii kikenit mitisoc awiya, oshkaatis ota maawac wii kikentank anti wenciic ohomaa ahkiink. Maamiinwahcike pimohsewin kaawin takii maacisesinooon ekaa nishtam kiiwe otaahpinank Anishinini, Aapihta Okosisaan, miina Waahsa Kiiwetinoonk Anishinini otinaatisiwin miina ci nisitohcikaatenik otishikiishwewiniwaa, otinaatisiwinwaa kaye okehte ishickewiniwaa.
- c. Maamiinwahcikewin Ishkooniwin miina kikinwahamaakewin –** Wemihtikooshi antawenimaa cinisitawenimaac Anishininiwan, Aapihta okosisaanan, miina Waahsa Kiiwetinoonk Anishininiwan weshkac kaakii piishickenic, otinaatisiwininiin, miina okete ishickewininiin ciishisek Maamiinwahcikewin. Manitoba onisitawi naan ekiciinentaakwahk ohowe nisitohtamoowin kaawinci wiicihtoo ishkooni win miina kihkinwahamaakewinan – e aapacihtikaatekin Anishininiwi kihkenta maawin, otaanaank ishickewin, inaatisiwin miina kete ishickewinan – miina ci ona cikaatekin ishkooniwi aapacihtakaan miina ishkooniwikamikoon.
- d. Maamiinwahcikaatek Wiiciwitiwin -** Maamiinwahcikaatek Wiiciwitiwin Anishini niikaank, Aapihta Okosisaanikaank miina Waahsa Kiiwetinoonk Anishininiikaank, minsiwesiwinink miina apiwinink, antawentaakwan ekaa Okimaahkancikewinink ci onci kanawaapancikaatek cikikahk kihkentamaawin, onahkonikewihcikewin, ishi kanawaapancikewin, miina tepwehtamoowin ci aapatahkin. Manitoba omaa miinwahcikewin oka niikatenaan Okimaahkancikewin ihimaa owiicihiwewinink miina otaapacihtakaanink, kaawiniin iko eta kaa wiicihaac Anishininiwan, Aapihta Okosisaanan miina Waahsa Kiiwetinoonk Anishininiwan, kahkina kaye Manitoba awiyan. Ci onahtoo ekaa Okimaahkancikewinink ciwinci kanawaapamaac awiyan kihciinentaakwan kahkina onahkonikewinan miina onahkonikewinesan ci kikininc kahkina awiya, ci kitenimintwaa, miina ekaa ciwinci macakiminc awiya.
- e. Cinisitawinikaatek miina ci maamiinwahtek Anishinini Otahkiwi Masinahotisoo win –** Manitoba inahteni ci naasihkawaac keshi minwaashininik Anishininiwan, Aapihta Okosisaanan, miina kotakiyan anishininiwan ahpii Okimaa kecoonini kaa onahtoo kekii onci naanta ishi sahaac anishininiwan otanawencikewi mashkawisiwininiin.
- f. Ahkiwi ishickewinan –** Kaye kihci ahkiwi masinahikan kaa piminishahikaatek, Manitoba onisitawinaan Anishininiwan kaa ontaacihonic ahkiikaank kaye owiitanohkiimaan kwayahk cikanawencikaatek ahkiwi ontaacihoowin.

3. Niikaan inaapiwin -2017 Tahso ahki tipaacimoowin mii ihiwe ke aapatahk ciwinci naanaakatawencikaatek eni pimanohkaatek Maamiinwahcikewin. Manitoba okaa naasi kawaan kwayahk Anishininiwan ci ani niikaanahtooc miina keyishinaakotooc Maamiinwahcikewinini ke piminishahikaatek ohomaa Manitoba. Kaa wii ishickaaniwank kaye ta aapatan Tepwewin miina Maamiinwahcikewin Kihci Anohkiiwin ohomaa Canada (TRC) Okanocikewiniwaa miina kaye United Nations Minsiwe Ahkiink Anishiniwak omashkawisiwiniwaa miina kahkina awiyak ci kikinintwaa.